

Ненько С.С.
к.ю.н., доцент,
ректор
ЗВО «Міжнародний Університет бізнесу і права»

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Постановка проблеми. Кінцевою метою економічних перетворень, що проводяться в нашій країні, є створення ефективної ринкової економіки, що забезпечує високий рівень і якість життя населення, а також гідну участь нашої держави в світовому економічному співтоваристві. Важливим інструментом досягнення зазначених цілей служить вдосконалення методів адміністративно-правового регулювання підприємницької діяльності.

Як показує світовий досвід, адміністративно-правове регулювання підприємницької діяльності має бути спрямоване на підтримку і забезпечення рівного доступу суб'єктів підприємництва до необхідної їм інфраструктури, захист конкуренції від спроб монополізації, від недобросовісних постачальників, продавців товарів і послуг.

Держава, визначаючи адміністративно-правові аспекти підприємницької діяльності, встановлює форми і методи контролю суб'єктів підприємницької діяльності. У зв'язку з чим державне регулювання і контроль повинні стати ефективними елементами адміністративно-правової політики держави у сфері правового регулювання підприємницької діяльності. Однак, як показує практика, позитивні моменти державного регулювання підприємницької діяльності – через слабкість самої держави – виражені недостатньо чітко, тоді як негативні перетворилися в особливу групу факторів, що перешкоджають нормальному розвитку підприємництва в нашій країні. Як наслідок неефективної діяльності структур державного регулювання і контр-

олю виникають специфічні труднощі в розвитку підприємницької діяльності в Україні, які останнім часом прийнято називати адміністративними бар'єрами, подолання котрих є можливим лише при вдосконаленні методів адміністративно-правового регулювання підприємницької діяльності.

Правові основи державної політики нашої країни щодо подолання адміністративних бар'єрів, що виникають на шляху розвитку підприємництва, закріплені в Конституції України, законах Верховної Ради України, указах Президента України, а також постановках Кабінету Міністрів України. Дані нормативні правові акти закріплюють методи адміністративно-правового регулювання підприємницької діяльності в Україні і є основоположними при розробці нормативних правових актів, що регламентують відносини в сфері підприємництва.

Вивчення чинного законодавства, що закріплює засади адміністративно-правового регулювання підприємницької діяльності, дозволить виявити нові тенденції в правовому регулюванні економічних відносин в нашій країні, які здатні забезпечити вибір ефективних адміністративно-правових засобів у регулюванні підприємницької діяльності. Усі вищезазначені та ряд інших обставин послужили підставою для написання цієї статті.

Метою статті є дослідження актуальних питань адміністративно-правового забезпечення підприємницької діяльності в Україні.

Аналіз наукових публікацій. Питанням дослідження адміністративно-правового

регулювання підприємницької діяльності присвячено увагу таких вчених як: В. Авер'янов, Ю. Битяк, В. Гаращук, О. Бакалінська, М. Віхляєв, В. Галуцько, І. Дахно, І. Дрозд, Д. Задихайло, Т. Коломоєць, В. Колпаков, Н. Корчак, М. Ковтун, С. Кобець, О. Музичук, П. Пуцентейло, О. Скакун, С. Стеценко, Т. Удалов, Т. Філіпов, Т. Харчук, С. Шкляр та інших.

Виклад основного матеріалу. В останні роки в Україні активізувалася дискусія про необхідність прийняття Закону «Про адміністративні процедури», вченими-адміністративістами запропоновано проекти цього Закону. Багато в чому його прийняття пов'язується з необхідністю посилення прозорості органів виконавчої влади, підвищення ефективності їх функціонування. Запропоновано відповідні правові та організаційні заходи, які можуть включати наступне:

– прийняття процедур або правил, що дозволяють населенню отримувати в належних випадках інформацію про організацію, функціонування і процеси прийняття рішень публічної адміністрації і, з належним урахуванням міркувань захисту приватного життя і особистих даних, про рішення і юридичні акти, що стосуються інтересів населення;

– спрощення адміністративних процедур для полегшення публічного доступу до компетентних органів, що приймають рішення;

– опублікування інформації, яка може включати періодичні звіти про корупційні ризики в публічній адміністрації.

У багатьох сучасних наукових роботах виражається чітке розуміння того, що реалізація дієвої системи протидії корупції неможлива без належної правової регламентації адміністративних процедур, яка дозволяє задіяти весь потенціал суспільних стримуючих чинників: контроль громадян та юридичних осіб за діяльністю органів державної влади та місцевого самоврядування, регламентований механізм взаємодії суспільства і держави.

Складні тенденції розвитку сфери державного управління призводять до того, що адміністративна діяльність органів державної

влади повинна розглядатися виходячи з таких її елементів, як адміністративні процедури.

Найбільш усталений в науковій літературі підхід дозволяє визначити адміністративну процедуру як нормативно закріплений порядок вчинення уповноваженими органами в межах їх компетенції слідчих дій, спрямованих на встановлення, зміну і припинення конкретних прав та обов'язків. Процедурні відносини необхідно розглядати в якості відносин з приводу реалізації закріплених в матеріальних нормах прав і обов'язків сторін. У зв'язку з цим так звані процедурні норми містять модель реалізації належної і обумовленої законом поведінки.

На думку В. Колпакова, адміністративна процедура – це нормативно встановлений послідовний порядок реалізації адміністративно-владних повноважень, спрямований на вирішення юридичної справи або виконання управлінських функцій [10, с. 78].

В. Галуцько вважає, що адміністративна процедура являє собою нормативно встановлений порядок послідовного здійснення уповноваженими суб'єктами права узгоджених дій з реалізації їх компетенції, законодавчих та інших правових актів [7].

Згідно позиції М. Віхляєва, адміністративна процедура передбачає собою зміст адміністративно-процесуальної форми, визначає характер юридичної діяльності суб'єктів по досягненню нормативно передбаченого результату і є елементом адміністративно-процесуального режиму. Сутність адміністративно-процесуальної форми полягає в детальній регламентації поведінки суб'єктів процесуальних правовідносин, по-перше, з точки зору змісту цієї поведінки, по-друге, з точки зору послідовності вчинення юридично значущих дій, по-третє, з точки зору умов їх вчинення або не вчинення [6].

Ю. Битяк вважає за необхідне розділяти адміністративні процедури залежно від функцій органів виконавчої влади [3].

Вивчення теоретичних концепцій з питань адміністративних процедур дозволяє звернути

увагу, що в науці існує певна дискусія щодо того, чи слід відносити до таких процесуальні дії, які мають місце у провадженні в справах про адміністративні правопорушення, а також у заходах контрольно-перевірочного характеру.

У наведених вище визначеннях акцент робиться на прийнятті в ході адміністративної процедури рішення про те чи інше право особи, яка звернулася до органу виконавчої влади, або про видачу документа, що підтверджує її правове становище. Тобто йдеться про правозастосовну діяльність в її позитивному сенсі.

Проте в науці висловлюються позиції, згідно з якими адміністративні процедури мають ширший зміст. Так, на думку О. Андрійко, адміністративна процедура являє собою регламентовані актами адміністративного законодавства систему і порядок вчинення юридично значущих дій органами публічного управління, спрямовані на досягнення встановленого юридичного результату у сфері виконавчо-розпорядчої діяльності органів публічного управління, який може бути пов'язаний зі створенням, зміною або скасуванням норм права, реалізацією прав і обов'язків громадянами і організаціями, вирішенням адміністративних справ і спорів [4].

Як вважає дослідник, будь-яка процедура в праві, в тому числі адміністративна, є сукупністю дій і послідовністю їх здійснення. У цьому сенсі і прийняття нормативних правових актів, і укладення адміністративних договорів, і притягнення до адміністративної відповідальності, і розгляд звернень громадян, і реєстрація прав, актів, станів, і видача, облік і зберігання документів, що засвідчують особу, є, по суті, адміністративними процедурами, що не виключає специфіки кожного виду діяльності. А діяльність може бути побудована в площині організації взаємодії органів публічного управління, в площині організованої взаємодії органів публічного управління з громадянами та організаціями або в адміністративно-юрисдикційній площині [1].

Ця позиція знаходить відгук у працях багатьох дослідників. Так, А. Бондар вважає, що

закон, який регламентує контрольні процедури, повинен стати структурним елементом законодавства про адміністративні процедури, очевидно, вбачаючи між даними явищами зв'язок як приватного, так і загального. Самі контрольні процедури він визначає як урегульовану адміністративно-процесуальними нормами сукупність послідовно вчинюваних дій суб'єкта контролю щодо встановлення відповідності діяльності підконтрольного об'єкта вимогам законності, доцільності та ефективності [5].

Слідуючи широкому розумінню адміністративних процедур, пропонуємо наступну їх класифікацію, зокрема, в підприємницькій діяльності:

– статусні адміністративні процедури (спрямовані на встановлення та юридичне закріплення правового становища суб'єкта підприємництва): державна реєстрація, ліцензування діяльності тощо;

– контрольно-наглядові адміністративні процедури (спрямовані на забезпечення додержання суб'єктами підприємницької діяльності положень законодавства про підприємництво та запобігання правопорушенням при наданні відповідних товарів/послуг): контроль якості, нагляд за виконанням законодавства в галузі підприємництва;

– соціальні адміністративні процедури (пов'язані з реалізацією органами виконавчої влади державних функцій з розгляду заяв та звернень заінтересованих осіб у сфері підприємництва);

– організаційні адміністративні процедури (спрямовані на організацію діяльності адміністративних органів управління процесами підприємництва з питань структури органів, порядку роботи, заміщення посад, делегування повноважень регіональним органам тощо);

– оціночні адміністративні процедури (спрямовані на закріплення встановлених нормативів якості підприємницької діяльності в Україні).

З цієї класифікації ми бачимо ще більш узагальнений підхід, оскільки адміністративними

процедурами тут охоплюються міжвідомча і внутрішньовідомча організація органів виконавчої влади, їх взаємодія.

Ми вважаємо, що різноманіття висловлюваних у науковій літературі точок зору щодо змісту адміністративних процедур обумовлено тим, що публічне управління потребує процесуалізації кожного свого елементу. Виконавча влада практично реалізується в різного роду діях органів виконавчої влади (посадових осіб), відповідно, розглянутий вид державної діяльності має процесуальну форму, виражається у сукупності послідовних дій, які дозволяють досягти реалізації норм матеріального адміністративного права, що встановлюють ті чи інші права (обов'язки) громадян або організацій.

Якщо в рамках одиначної організації координація діяльності окремих функціональних підрозділів може здійснюватися на рівні міжособистісного спілкування, внутрішніх її стандартів, то в масштабі державного управління подібне припущення може виявитися руйнівним [2]. Дотримання єдності цілей і принципів державного управління, забезпечення рівного результату реалізації суспільних функцій тягне необхідність залучення ресурсів права як засобу соціального регулювання, тобто, застосування правового регулювання на всіх етапах реалізації державно-владної функції.

З іншого боку, слід зазначити, що соціальну цінність визначає не те, як організовано механізм виконавчої влади в цілому, а те, наскільки ефективно він сприяє здійсненню прав та інтересів громадян і організацій. Важливо, щоб закон досягав саме тих цілей, заради яких він був прийнятий, а вимоги, що містяться в ньому, не служили б засобом гноблення, маніпуляції громадянами, перетворюючись на інструмент корупційного тиску [13].

У зв'язку з цим в адміністративно-правовій науці як самостійний інститут виділяється управлінське (або адміністративно-процедурне) провадження. Це позитивна діяльність, в управлінській справі вирішується проблема позитивної спрямованості, досягається

задоволення життєвої потреби громадянина, законних інтересів організації. В результаті приймається, як правило, позитивне для громадянина, організації рішення (видача ліцензії на той чи інший вид діяльності, видача сертифіката, висновку тощо). Така діяльність не пов'язана з конфліктом, суперечкою, здійсненням юрисдикційних функцій і, відповідно, із застосуванням заходів державного примусу. В ході даної діяльності відбувається реалізація завдань і функцій виконавчої влади, здійснюється правозастосування [8].

Нам видається, що позиція, що зв'язує адміністративні процедури з лише позитивною діяльністю органів виконавчої влади, є більш конструктивною. Процедури, в рамках яких державні органи сприяють реалізації прав громадян, набуттю ними того чи іншого правового статусу, істотно відрізняються від процедур, предметом яких є допущене порушення закону і вирішення пов'язаного з цим спору, наприклад, щодо притягнення до адміністративної відповідальності, або контроль і нагляд за дотриманням вимог закону.

У першому випадку ініціатором адміністративно-правових відносин є громадянин, організація, які, діючи відповідно до встановленого правопорядку, звертаються до органу виконавчої влади за отриманням дозволу, квоти, вчиненням обліково-реєстраційних дій тощо. Завданням, що підлягає вирішенню, тут є мінімізація адміністративних бар'єрів, тобто ревізія адміністративних процедур на предмет їх відповідності цілям державного управління та очікуваним результатам, усунення надлишкових вимог. Наступне завдання – організація взаємодії між заявником та державним органом таким чином, щоб виключити необґрунтовану протидію з боку останнього реалізації прав громадян та організацій – нічим не обумовлену відмову у наданні дозволу, ліцензії, сертифіката тощо.

У другому випадку, коли реалізуються адміністративно-деліктні або контрольно-наглядові процедури, ініціатива у виникненні взаємовідносин з громадянином, організацією

виходить від виконавчого органу. Акцент правового регулювання процесуальних відносин, що виникли переноситься на надання громадянину, організації засобів правового захисту від надлишкового адміністративного тиску і необґрунтованого застосування заходів відповідальності, забезпечення їх процесуальної рівності з органом виконавчої влади.

Міжнародний досвід взаємодії органів влади і громадян багато в чому пов'язаний з транспарентністю діяльності органів влади – обов'язком влади доводити всю інформацію до відома всього суспільства. Цей принцип робить незаперечним доступ громадян до документів та інформації, якими володіє влада [11].

У вітчизняній практиці законодавець пішов шляхом поділу адміністративних (управлінських) процедур, процедури притягнення до адміністративної відповідальності та контрольно-наглядових процедур [9; 12].

Аналізуючи законодавство, можна помітити суттєві відмінності, які законодавець вкладає в організацію відповідних процедур. Так, у процедурах щодо притягнення до адміністративної відповідальності та контрольно-наглядових процедурах велике значення надається дотриманню органом виконавчої влади процесуальних вимог при зборі та фіксації доказової бази, що свідчить про допущене громадянином, організацією порушення закону.

Недотримання органом виконавчої влади процесуальних вимог може позбавити його права притягнути порушника до відповідальності. В адміністративних процедурах будь-яких наслідків для органу виконавчої влади, що впливають на можливість подальшої реалізації ним наявних повноважень, невиконання процесуальних вимог не тягне. Наприклад, якщо виконавчий орган «забув» витребувати той чи інший необхідний документ, це не обумовлює виникнення у громадянина, організації права на отримання відповідного дозволу, вчинення дії при відсутності на те законних підстав. Несприятливі правові наслідки виникають саме у громадянина або

організації. Виражені вони можуть бути в необхідності повторного звернення до органу за отриманням державної послуги або в перевірці законності і подальшого відкликання, анулювання виданого дозволу, запису.

При детальному вивченні адміністративних процедур, контрольно-наглядових процедур і процедур по притягненню до адміністративної відповідальності їх сутнісна відмінність стає ще більш явною.

Будь-яка процедура являє собою сукупність стадій, що змінюють одна одну. Стадія процедури – це її етап, що характеризується визначеним набором суб'єктів, процедурних дій, охоплених єдиною юридичною метою, і завершується певним правовим результатом. Стадійність є однією з фундаментальних властивостей адміністративної процедури, що відображає її впорядковуючий, послідовний характер [9]. У науковій і навчальній літературі виділяють «класичні» стадії адміністративного процесу:

- порушення провадження в адміністративній справі;
- розгляд адміністративної справи;
- прийняття рішення по адміністративній справі;
- виконання рішення по адміністративній справі;
- перегляд рішення в адміністративній справі.

Наведений перелік покликаний дати найбільш загальне уявлення про стадії процедур, що мають місце в рамках адміністративного процесу. Однак в повному обсязі перераховані стадії можна виявити лише в процедурах притягнення до адміністративної відповідальності. Якщо ж мова йде про контрольно-наглядові процедури, ряд стадій може бути відсутнім, а інші можуть бути визначені за аналогією. Порушення провадження в адміністративній справі може бути асоційоване з прийняттям рішення про проведення контрольного заходу, розгляд адміністративної справи – з безпосереднім проведенням перевірки, прийняття рішення – зі складанням

акту перевірки і винесенням подання, приписів, рішення про притягнення до відповідальності. Можливість перегляду рішення за результатами (якщо не брати до уваги судовий контроль за законністю рішень і дій виконавчих органів) законодавчо передбачена тільки для деяких видів контролю і нагляду.

Виконання рішення за результатами перевірки відрізняється тим, що є націленим на добровільне прийняття громадянином, організацією заходів щодо усунення виявлених порушень. Механізм примусового виконання, як це передбачено щодо постанови у справі про адміністративне правопорушення, застосовується вибірково (наприклад, щодо рішень податкових органів). Невиконання рішення тягне застосування заходів юридичної відповідальності, характер яких визначається видом діяльності, що перевіряється.

За кількістю «звичайних» стадій найбільш усіченими є адміністративні процедури. Проведення в адміністративній справі розпочинається зі звернення громадянина, організації за отриманням державної послуги і поданням комплексу необхідних документів. Далі йдуть стадії розгляду справи і прийняття рішення. Перегляд рішення, коли адміністративна справа в повному обсязі надходить до вищого органу або до вищої посадової особи, які повторно розглядають його за наявними документами, як правило, не передбачається.

Можлива подача скарги в загальному порядку, встановленому для розгляду звернень, заяв, скарг громадян. Стадія виконання рішення по адміністративній справі як така відсутня, оскільки за результатами адміністративної процедури рішення приймається про право громадянина, організації або про набуття ними спеціального статусу. Джерелом будь-яких примусових обов'язків таке рішення не є.

Анотація

У статті досліджено актуальні питання адміністративно-правового забезпечення підприємницької діяльності в Україні. З метою посилення прозорості органів виконавчої влади, підвищення ефективності їх функціонування, запропоновано відповідні правові та організаційні

Викладені міркування, як видається, ясно говорять, що адміністративні процедури володіють істотною специфікою по відношенню до процедур по притягненню до адміністративної відповідальності і до процедур контролю і нагляду. Ця специфіка обов'язково повинна враховуватися як в теоретичних розробках, так і в практичному застосуванні отриманого знання, особливо при реалізації концепції єдиного адміністративного процесу.

Висновки. Слідуючи широкому розумінню адміністративно-правового регулювання підприємництва і відповідних адміністративних процедур, пропонуємо наступну їх класифікацію в підприємницькій діяльності: статусні адміністративні процедури (спрямовані на встановлення та юридичне закріплення правового становища суб'єкта підприємництва): державна реєстрація, ліцензування діяльності тощо; контрольно-наглядові адміністративні процедури (спрямовані на забезпечення додержання суб'єктами підприємницької діяльності положень законодавства про підприємство та запобігання правопорушенням при наданні відповідних товарів/послуг): контроль якості, нагляд за виконанням законодавства в галузі підприємництва; соціальні адміністративні процедури (пов'язані з реалізацією органами виконавчої влади державних функцій з розгляду заяв та звернень заінтересованих осіб у сфері підприємництва); організаційні адміністративні процедури (спрямовані на організацію діяльності адміністративних органів управління процесами підприємництва з питань структури органів, порядку роботи, заміщення посад, делегування повноважень регіональним органам тощо); оціночні адміністративні процедури (спрямовані на закріплення встановлених нормативів якості підприємницької діяльності в Україні).

заходи, які можуть включати наступне: прийняття процедур або правил, що дозволяють населенню отримувати в належних випадках інформацію про організацію, функціонування і процеси прийняття рішень публічної адміністрації і, з належним урахуванням міркувань захисту приватного життя і особистих даних, про рішення і юридичні акти, що стосуються інтересів населення; спрощення адміністративних процедур для полегшення публічного доступу до компетентних органів, що приймають рішення; опублікування інформації, яка може включати періодичні звіти про корупційні ризики в публічній адміністрації. Доведено, що соціальну цінність визначає не те, як організовано механізм виконавчої влади в цілому, а те, наскільки ефективно він сприяє здійсненню прав та інтересів громадян і організацій. Важливо, щоб закон досягав саме тих цілей, заради яких він був прийнятий, а вимоги, що містяться в ньому, не були б засобом гноблення, маніпуляції громадянами, перетворюючись на інструмент корупційного тиску. У зв'язку з цим в адміністративно-правовій науці як самостійний інститут виділено управлінське (або адміністративно-процедурне) провадження, що являє собою позитивну діяльність, завдяки якій в управлінській справі вирішується проблема позитивної спрямованості, досягається задоволення життєвої потреби громадянина, законних інтересів організації. Слідуючи широкому розумінню адміністративно-правового регулювання підприємництва і відповідних адміністративних процедур, запропоновано наступну їх класифікацію в підприємницькій діяльності: статусні адміністративні процедури (спрямовані на встановлення та юридичне закріплення правового становища суб'єкта підприємництва): державна реєстрація, ліцензування діяльності тощо; контрольно-наглядові адміністративні процедури (спрямовані на забезпечення додержання суб'єктами підприємницької діяльності положень законодавства про підприємництво та запобігання правопорушенням при наданні відповідних товарів/послуг): контроль якості, нагляд за виконанням законодавства в галузі підприємництва; соціальні адміністративні процедури (пов'язані з реалізацією органами виконавчої влади державних функцій з розгляду заяв та звернень заінтересованих осіб у сфері підприємництва); організаційні адміністративні процедури (спрямовані на організацію діяльності адміністративних органів управління процесами підприємництва з питань структури органів, порядку роботи, заміщення посад, делегування повноважень регіональним органам тощо); оціночні адміністративні процедури (спрямовані на закріплення встановлених нормативів якості підприємницької діяльності в Україні).

Ключові слова: підприємницька діяльність, підприємництво, адміністративне право, адміністративно-правове регулювання, адміністративна процедура, публічне адміністрування, адміністративна відповідальність.

enko S.S. Entrepreneurial activity as a subject of administrative and legal regulation

Summary

The article examines topical issues of administrative and legal support of entrepreneurial activity in Ukraine. In order to enhance the transparency of the executive authorities, to improve the efficiency of their functioning, appropriate legal and organizational measures have been proposed, which may include the following: the adoption of procedures or rules enabling the population to obtain, where appropriate, information about the organization, functioning and decision-making processes of the public administration and, with due regard to considerations of the protection of private life and personal data, decisions and legal acts concerning the interests of the population; simplification of administrative procedures to facilitate public access to the competent decision-making authorities; publication of information that may include periodic reports on corruption risks in the public administration. It is proved that social value is determined not by how the mechanism of executive power as a whole is organized, but by how effectively it contributes to the implementation of the rights and interests of citizens and organizations. It is important that the law achieves exactly the goals for which it was adopted, and the requirements contained in it would not be a means of oppression, manipulation of citizens, turning into an instrument of corruption pressure. In this regard, in administrative and legal science as an independent institution, management (or administrative and procedural) proceedings

are distinguished, which is a positive activity, thanks to which the problem of positive orientation is solved in management, the satisfaction of the vital need of a citizen and the legitimate interests of the organization is achieved. Following a broad understanding of the administrative and legal regulation of entrepreneurship and relevant administrative procedures, the following classification of them in entrepreneurial activity is proposed: status administrative procedures (aimed at establishing and legally fixing the legal status of a business entity): state registration, licensing of activities, etc; control and supervisory administrative procedures (aimed at ensuring compliance by business entities with the provisions of the legislation on entrepreneurship and Prevention of offenses in the provision of relevant goods/services): quality control, supervision of the implementation of legislation in the field of entrepreneurship; social administrative procedures (related to the implementation by executive authorities of state functions to consider applications and appeals of interested persons in the field of entrepreneurship); organizational administrative procedures (aimed at organizing the activities of administrative bodies managing business processes on the structure of bodies, working procedures, filling positions, delegating powers to regional bodies, etc.); evaluation administrative procedures (aimed at fixing the established standards for the quality of business activities in Ukraine).

Key words: entrepreneurial activity, entrepreneurship, administrative law, administrative and legal regulation, administrative procedure, public administration, administrative responsibility.

Список використаних джерел:

1. Авер'янов В. Б. Нова доктрина українського адміністративного права: концептуальні позиції. *Право України*. 2006. №5. С. 11-17.
2. Адміністративне право України : підручник / за загальною редакцією академіка С. В. Ківалова. Одеса : Юридична література, 2003. 896 с.
3. Адміністративне право України : підручник / Ю. П. Битяк, В. М. Гаращук, О. В. Дьяченко та ін.; за ред. Ю. П. Битяка. Київ : Юрінком Інтер, 2005. 544 с.
4. Андрійко О. Ф. Теоретико-прикладні аспекти розвитку адміністративного права та державного управління в Україні. *Правова держава*. 2014. Вип. 25. С. 182-203.
5. Бондар А. В. Класифікація державного контролю за організацією та здійсненням господарської діяльності. *Часопис Київського університету права*. 2012. № 2. С. 100-103.
6. Віхляєв М. Ю. Співвідношення понять «суб'єкти адміністративного права» та «суб'єкти адміністративних правовідносин» у контексті розгляду громадських об'єднань як суб'єктів адміністративного права. *Право і суспільство*. 2013. № 3. С. 50-57.
7. Галуцько В. В. Поняття та зміст адміністративно-правового забезпечення / В. В. Галуцько, О. М. Єщук. Actual problems of corruption prevention and counteraction. 2011. URL: <http://www.law-property.in.ua>. (дата звернення: 12.11.2021).
8. Ківалов С. В., Біла Л. Р. Адміністративне право України : навчально-методичний посібник. 2-е вид. перероб. і доп. Одеса : Юридична література, 2002. 312 с.
9. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Кодекс, Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-Х. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1984. № 51.
10. Колпаков В. К. Адміністративне право України : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2003. 544 с.
11. Любченко П. М. Організаційно-господарські повноваження проблеми теорії та практики. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Юриспруденція»*. 2013. Вип. 6-2 (2). С. 28-31.
12. Про підприємництво: Закон України від 7 лютого 1991 року № 698-ХІІ. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1991. № 14, с. 168.
13. Слободчикова Ю. В. Зарубіжний досвід захисту підприємництва на основі конкурентної політики. *Економіка та держава*. 2009. № 12. С. 79-81.